

สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3
Current Conditions and Improvement Guidelines for Early Childhood
Education Management in Schools under the Phitsanulok Primary
Educational Service Area Office 3

อัญชิษฐา ปราณีตพลากรักษ์

Unchitta Praneedpalaruk

ภัทรพงศ์ พงศ์ภัทรกานต์

Pathapong Pongpatrakant

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education Naresuan University

E-mail: Un.unchitta@gmail.com

Received: 19 April 2025; Revised: 18 May 2025; Accepted: 18 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 การวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 152 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของครูผู้สอนปฐมวัยในแต่ละอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.44$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.36$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 พบว่า มีทั้งหมด 18 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 3 แนวทาง ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3 แนวทาง ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 3 แนวทาง ด้านการบูรณาการเรียนรู้ 3 แนวทาง ด้านการ

ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 3 แนวทาง และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน 3
แนวทาง

คำสำคัญ: สภาพการจัดการศึกษา, การศึกษาปฐมวัย, แนวทางการพัฒนา

Abstract

This research article aimed to achieve two primary objectives as: 1) to examine the current issues in Early Childhood Education Management in Schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 and 2) to investigate on the development guidelines for improving early childhood education management. This study employed a mixed-methods research design. The study involved of 152 early childhood teachers under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 in the 2024 academic year. The sample was obtained through proportional stratified sampling based on the number of early childhood educators in each district. Data were collected using a questionnaire based on a 5-level rating scale, with data analyzed using mean and standard deviation. The key informants included four experts with knowledge and experience in early childhood education management. They were selected through purposive sampling using a stratified random sampling method. Data were collected using an interview form, with data analyzed through content analysis.

The analysis results indicate that

Phases 1: The examine on the current conditions of early childhood education management in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 revealed that, overall, the management was rated at a high level ($\bar{X} = 4.42$). Among the six key aspects, home-school relationships received the highest mean score ($\bar{X} = 4.45$), followed by the creation of a learning-conducive environment for children ($\bar{X} = 4.44$). The lowest mean score was observed in the assessment of children's development and learning ($\bar{X} = 4.36$).

Phases 2 : The investigate on developmental guidelines for early childhood education management in schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 identified a total of 18 guidelines, categorized into the following areas 3 guidelines on designing an appropriate curriculum.3 guidelines on creating a learning-conducive environment for children.3 guidelines on organizing activities that support children's development and learning.3 guidelines on integrating learning.3 guidelines on assessing children's development and learning.3 guidelines on fostering home-school relationships.

Keywords: Current Conditions of Educational Management, Early Childhood Education, Development Guidelines

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมความเข้าใจและการเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแนวคิด ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติและยั่งยืน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญไม่เพียงต่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาประเทศในภาพรวมให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ประสิทธิภาพของการศึกษาอยู่ที่การจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการการศึกษาในระดับปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีสมองของเด็กมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การวางรากฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น และต่อศักยภาพในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอันเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับสูงต่อไป เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมในช่วงวัยนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดปรัชญาว่าการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีอย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานของการเล็งดูและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการตามวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรดังกล่าว เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น ไม่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาการ แต่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการจัดประสบการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล การให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าการจัดประสบการณ์ในหลายแห่งยังประสบปัญหา ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ขาดความหลากหลาย ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือ DSPM และกิจกรรมบางอย่างไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กตามวัย รวมถึงไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567) นอกจากนี้ ยังพบแนวโน้มของการเร่งรัดพัฒนาการด้านวิชาการในเด็กปฐมวัย เช่น การฝึกอ่าน เขียน คำนวณเกินวัย เพื่อเตรียมสอบเข้าโรงเรียนชื่อดัง หรือเพื่อสนองความคาดหวังของผู้ปกครอง ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์กวดวิชาตั้งแต่วัยอนุบาล และการเรียนเสริมในช่วงวันหยุดหรือปิดเทอม (เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัย มุ่งตัวตั้งแต่วัยอนุบาล, 2558) ซึ่งแนวทางดังกล่าวขัดแย้งกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตรา 8 ที่กำหนดว่าการจัดการเรียนรู้ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องไม่มุ่งเน้นการสอบแข่งขันระหว่างเด็ก (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) แนวปฏิบัติที่เหมาะสมควรเป็นการจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมที่สนุกสนาน สอดแทรกการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมพัฒนาการอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่กดดันเด็กหรือเน้นการเรียนรู้เชิงวิชาการเกินความพร้อม (ชนาธิป ศรีโท, 2564) ในปัจจุบันแม้โรงเรียนหลายแห่งมีแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ค่อยเป็นค่อยไป และให้ความสำคัญกับพัฒนาการรอบด้าน แต่ก็ยังมีโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสำคัญกับการอ่าน เขียนอย่างเข้มข้นตั้งแต่ระดับอนุบาล โดยไม่คำนึงถึง

พัฒนาการของเด็ก ผลที่ตามมาคือ เด็กเกิดความเครียด ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และอาจมีทัศนคติลบต่อการ
การศึกษาในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาและพัฒนาแนวทางการ
จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรและพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่าง
แท้จริง ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 3 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน
พื้นที่ดังกล่าว เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ
มากยิ่งขึ้นในบริบทของพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3**

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก
เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 250 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3
ณ วันที่ 20 มิถุนายน 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลกเขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 152 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่และมอร์แกน
(Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงในสทิตพร เชาว์ชัย, 2561) ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratied
random sampling) ตามสัดส่วนของครูผู้สอนปฐมวัยในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ
และการเรียนรู้ของเด็ก 4) ด้านการบูรณาการเรียนรู้ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางของ Likert (Likert Five's Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผ่านทางระบบเทคโนโลยีโดยใช้ Google Form เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป แบบสอบถามจำนวน 152 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบถามสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จ

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นปฐมวัย มีความรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

2) ศึกษานิเทศก์ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย มีประสบการณ์ในการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย

3) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่สอนในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

4) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย มีวุฒิทางการศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง และมีผลงานหรือรางวัลด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบ
สัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
(Structured Interview) จำนวน 6 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จากบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมทั้งแบบสัมภาษณ์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 คน ด้วย
ตนเอง จากนั้นประสานเรื่องกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้แบบสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ในภาพรวม ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ในภาพรวม

ที่	สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	n = 152		ระดับ การปฏิบัติงาน	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	4.42	0.76	มาก	4
2	ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.44	0.69	มาก	2
3	ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก	4.43	0.72	มาก	3
4	ด้านการบูรณาการเรียนรู้	4.42	0.70	มาก	4
5	ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็ก	4.36	0.76	มาก	5
6	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและ โรงเรียน	4.45	0.71	มาก	1

ที่	สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	n = 152		ระดับ การปฏิบัติงาน	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
รวม		4.42	0.72	มาก	-

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน สามารถแสดงผลการสัมภาษณ์ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการสรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

ด้าน	แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3
1. ด้านการ สร้างหลักสูตร ที่เหมาะสม	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการจัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นตามบริบทโรงเรียนชุมชน พร้อมจัดสรรทรัพยากรและส่งเสริมการใช้ IEP สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2. ผู้บริหารสถานศึกษา นำหลักสูตรไปปรับใช้ตามนโยบาย พร้อมติดตามประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามพัฒนาการเด็กและบริบทที่เปลี่ยน 3. ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ใช้สื่อหลากหลาย และเชื่อมโยงกับบริบทจริงในชีวิตประจำวัน
2. ด้านการสร้าง สภาพแวดล้อมที่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ของเด็ก	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาห้องเรียนปฐมวัยให้มีคุณภาพ ยืดหยุ่น ปลอดภัย และเหมาะสมกับวัย 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย เหมาะกับพัฒนาการ และสนับสนุนการเรียนรู้ผ่าน Active Learning 3. ครูผู้สอนปฐมวัย จัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นการคิดจินตนาการ และทักษะชีวิต ผ่านกิจกรรมจริงและเชื่อมโยงโลกแห่งความจริง

ด้าน	แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมหลักสูตรยืดหยุ่น กิจกรรม Active Learning และพัฒนาครูผ่านนิเทศ PLC และ PDCA ให้จัดกิจกรรมตามพัฒนาการเด็ก 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับความแตกต่าง ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้ออกแบบนวัตกรรม ที่สามารถต่อยอดและแบ่งปันได้ 3. ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบกิจกรรมที่ลงมือทำจริงตามหลักสูตร 2560 ปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความรู้ ส่งเสริมให้เด็กคิด ค้นหา และสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ด้านการบูรณาการเรียนรู้	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนการดำเนินงาน PLC อย่างเป็นระบบ มีนิเทศ ติดตาม และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาหน่วยบูรณาการตามบริบทเด็ก 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการจัด Active Learning และประชุมทีมครูวางแผนสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง 3. ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบกิจกรรมบูรณาการเนื้อหาหลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กสังเกต ทดลอง ตั้งคำถาม และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีคุณภาพ
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนระบบประเมินที่สอดคล้องหลักสูตร ส่งเสริมการใช้ผลประเมินปรับการสอน และติดตามการใช้แฟ้มสะสมงานและวิธีประเมินที่หลากหลาย 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมแผนประเมินรายปีที่ตรงตามมาตรฐาน ใช้การประเมินพัฒนาเด็ก และจัดเวทีแลกเปลี่ยนนวัตกรรมด้านการประเมิน 3. ครูผู้สอนปฐมวัย ประเมินจากสถานการณ์จริงโดยใช้หลายวิธี ครอบคลุม 4 ด้านของพัฒนาการ และนำผลไปวางแผนสอนสื่อสารกับผู้ปกครองรายบุคคล
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนช่องทางสื่อสารหลากหลาย ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือ และติดตามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 2. ผู้บริหารสถานศึกษา วางแผนกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ครู ผู้ปกครอง สนับสนุนการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้าใจร่วมในเป้าหมายการพัฒนาเด็ก 3. ครูผู้สอนปฐมวัย สื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ใช้ช่องทางออนไลน์ เปิดรับข้อมูลจากบ้าน และสร้างความร่วมมือด้วยความไว้วางใจ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนในสังกัดให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในทุกด้านอย่างเหมาะสมและครอบคลุม ซึ่งล้วนเป็น

องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการรอบด้านของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในช่วงแรกเกิดถึง 6 ปี ที่ถือเป็นช่วงเวลาทองของการพัฒนา ตามปรัชญาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งชี้ว่าการศึกษาศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณษา หุ่นทอง (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการศึกษาศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาศภาพการบริหารจัดการการศึกษาศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษานโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมไปถึงภาคีเครือข่ายของสถานศึกษา ควรร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยดังนี้

2.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน พบว่า มีระดับการปฏิบัติสูงสุดโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนช่องทางสื่อสารหลากหลาย ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือ และติดตามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา วางแผนกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ครู ผู้ปกครอง สนับสนุนการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้าใจร่วมในเป้าหมายการพัฒนาเด็ก ครูผู้สอนปฐมวัย สื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ใช้ช่องทางออนไลน์เปิดรับข้อมูลจากบ้าน และสร้างความร่วมมือด้วยความไว้วางใจซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุฑารัตน์ หึงทอง (2560) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนคือการสื่อสารและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภรณ์ สาครและคณะ (2567) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีระดับการปฏิบัติรองจากด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาห้องเรียนปฐมวัยให้มีคุณภาพ ยืดหยุ่น ปลอดภัย และเหมาะสมกับวัย ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย เหมาะกับการพัฒนา และสนับสนุนการเรียนรู้ผ่าน Active Learning ครูผู้สอนปฐมวัย จัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นการคิด จินตนาการ และทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมจริงและเชื่อมโยงโลกแห่งความจริงสอดคล้องกับคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2560) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะมีประสิทธิภาพ หากเด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ และบรรยากาศที่อบอุ่น ไม่เคร่งเครียด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้านอย่างสมดุล สอดคล้องกับงานวิจัยของนิถมล วงศ์อินพ้อ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาศภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัยควรจัดห้องเรียนให้มีพื้นที่เหมาะสมตามมาตรฐาน โดยคำนึงถึงจำนวนเด็ก ขนาดห้อง และการใช้สอย เลือกใช้ผนังกันแบบเลื่อนเพื่อสะดวกในการดูแลเด็ก จัดให้มี

แสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทดี รองรับกิจกรรมที่หลากหลาย และใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ปลอดภัย แข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน และมีความปลอดภัยต่อเด็ก

2.3 ด้านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีระดับการปฏิบัติรองจาก ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมหลักสูตรยืดหยุ่น กิจกรรม Active Learning และพัฒนาครูผ่านนิเทศ PLC และ PDCA ให้จัดกิจกรรมตามพัฒนาการเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับความแตกต่าง ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้ออกแบบนวัตกรรมหรือ Best Practice ที่สามารถต่อยอดและแบ่งปันได้ ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบกิจกรรมที่ลงมือทำจริงตามหลักสูตร 2560 ปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้เด็กคิด ค้นหา และสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาพร อุดมบุญญานุภาพและคณะ (2567) ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กครูควรให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด ประสพการณ์ให้กับเด็ก ประเมินผลพัฒนาการเด็กรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบด้วยวิธีการที่ หลากหลาย จัดประสพการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทสังคม และนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านบูรณาการเรียนรู้ พบว่า มีระดับการปฏิบัติรองจากด้านจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนการดำเนินงาน PLC อย่างเป็นระบบ มีนิเทศ ติดตาม และจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาหน่วยบูรณาการตามบริบทเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบ บูรณาการที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการจัด Active Learning และประชุมทีมครูวางแผนสะท้อนผล อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบกิจกรรมบูรณาการเนื้อหาหลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กสังเกต ทดลอง ตั้งคำถาม และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ Petersen (1996, อ้างถึง ใน กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551) ที่กล่าวว่า การบูรณาการอย่างง่ายที่เน้นการเชื่อมโยงสาระกับประสบการณ์ หรือการเล่นในชีวิตประจำวัน และการบูรณาการเชิงซ้อนที่เน้นการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อพัฒนานวัตกรรม อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เพื่อวางแผนการบูรณาการเนื้อหาในกิจกรรมต่างๆ และช่วยให้เด็กเชื่อมโยง ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา ไตรศรี (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพ และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ได้กล่าวว่า การจัดประสพการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรม แบบบูรณาการผ่านการเล่น ให้เด็กมีส่วนร่วมมากที่สุด พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านอย่างสมดุล รู้จักเด็กเป็น รายบุคคล เปิดโอกาสให้เรียนรู้จากประสพการณ์ตรง ใช้ประสาทสัมผัส สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม พร้อม ติดตามและประเมินผลพัฒนาการอย่างเป็นระบบ

2.5 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่า มีระดับการปฏิบัติรองจากด้านบูรณาการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการจัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นตามบริบทโรงเรียนชุมชน พร้อมจัดสรรทรัพยากรและส่งเสริมการใช้ IEP สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา นำหลักสูตรไปปรับใช้ตามนโยบายและกฎหมาย พร้อมติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามพัฒนาการเด็กและบริบทที่เปลี่ยน ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ใช้สื่อหลากหลาย และเชื่อมโยงกับบริบทจริงในชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) กล่าวว่าหลักสูตรปฐมวัยควรมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กตามวัย ไม่เน้นเนื้อหาตายตัว และเปิดโอกาสให้ครูออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย

2.6 ด้านประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนระบบประเมินที่สอดคล้องหลักสูตร ส่งเสริมการใช้ผลประเมินปรับการสอน และติดตามการใช้แฟ้มสะสมงานและวิธีประเมินที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมแผนประเมินรายปีที่ตรงตามมาตรฐาน ใช้การประเมินพัฒนาเด็ก และจัดเวทีแลกเปลี่ยนนวัตกรรมด้านการประเมิน ครูผู้สอนปฐมวัย ประเมินจากสถานการณ์จริงโดยใช้หลายวิธี ครอบคลุม 4 ด้านของพัฒนาการ และนำผลไปวางแผนสอนสื่อสารกับผู้ปกครองรายบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของศรีกัญญา สรรค์ รัสสิวรกุลและวรรณิษา หาคูณ (2560) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กควรแทรกการประเมินในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ เพื่อให้การประเมินสะท้อนพัฒนาการและความสามารถของเด็กได้อย่างครบถ้วนและตรงตามสภาพจริงที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย

องค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในบริบทของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่น ๆ ตามหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน

สรุป

1. ผลการศึกษา สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 4 คน มีแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 พบว่า

2.1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการจัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นตามบริบทโรงเรียนชุมชน พร้อมจัดสรรทรัพยากรและส่งเสริมการใช้ IEP สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำหลักสูตรไปปรับใช้ตามนโยบายและกฎหมาย พร้อมติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามพัฒนาการเด็กและบริบทที่เปลี่ยน ส่วนครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ใช้สื่อหลากหลาย และเชื่อมโยงกับบริบทจริงในชีวิตประจำวัน

2.2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาห้องเรียนปฐมวัยให้มีคุณภาพ ยืดหยุ่น ปลอดภัย และเหมาะสมกับวัย ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย เหมาะกับพัฒนาการ และสนับสนุนการเรียนรู้ผ่าน Active Learning และครูผู้สอนปฐมวัย จัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นการคิด จินตนาการ และทักษะชีวิต ผ่านกิจกรรมจริงและเชื่อมโยงโลกแห่งความจริง

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมหลักสูตรยืดหยุ่น กิจกรรม Active Learning และพัฒนาครูผ่านนิเทศ PLC และ PDCA ให้จัดกิจกรรมตามพัฒนาการเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับความแตกต่าง ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้ออกแบบนวัตกรรมหรือ Best Practice ที่สามารถต่อยอดและแบ่งปันได้ ครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบกิจกรรมที่ลงมือทำจริงตามหลักสูตร 2560 ปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้เด็กคิด ค้นหา และสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.4 ด้านการบูรณาการเรียนรู้ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนการดำเนินงาน PLC อย่างเป็นระบบ มีนิเทศ ติดตาม และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาหน่วยบูรณาการตามบริบทเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการจัด Active Learning และประชุมทีมครูวางแผนสะท้อนผลอย่างต่อเนื่องส่วนครูผู้สอนปฐมวัย ออกแบบกิจกรรมบูรณา

การเนื้อหาหลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กสังเกต ทดลอง ตั้งคำถาม และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมี
คุณภาพ

2.5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควร
สนับสนุนระบบประเมินที่สอดคล้องหลักสูตร ส่งเสริมการใช้ผลประเมินปรับการสอน และติดตามการใช้แฟ้ม
สะสมงานและวิธีประเมินที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมแผนประเมินรายปีที่ตรงตามมาตรฐาน ใช้
การประเมินพัฒนาเด็ก และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประเมิน ในขณะที่ครูผู้สอนปฐมวัย ประเมิน
พัฒนาการจากสถานการณ์จริงโดยใช้หลายวิธี ครอบคลุม 4 ด้านของพัฒนาการ และนำผลไปวางแผนสอน
สื่อสารกับผู้ปกครองรายบุคคล

2.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุน
ช่องทางสื่อสารหลากหลาย ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือ และติดตามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ครู ผู้ปกครอง สนับสนุนการมีส่วนร่วม และ
สร้างความเข้าใจร่วมในเป้าหมายการพัฒนาเด็ก ส่วนครูผู้สอนปฐมวัย สื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ใช้
ช่องทางออนไลน์ เปิดรับข้อมูลจากบ้าน และสร้างความร่วมมือด้วยความไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นด้านที่มีข้อเฉลี่ย
ต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรวางแผนการประเมินรายปีที่ชัดเจน สนับสนุนการประเมินเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
อย่างรอบด้าน ส่งเสริมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน และครูผู้สอนควรประเมินจากสถานการณ์จริง
อย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีหลากหลายที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน พร้อมนำผลประเมินไปวางแผนจัด
ประสบการณ์และสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนโรงเรียนในการสร้างช่อง
ทางการสื่อสารที่หลากหลายและต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง รวมถึงจัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายความ
ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และติดตามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มิตรสัมพันธ์ กราฟ
ฟิค.
- จุฑารัตน์ หึงทอง. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 40(3), 1-12.

- ชนาธิป ศรีโทและคณะ. (2564). แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. 6(3), 62-75.
- นิตยา ไตรศรี. (2565). สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นิฤมล วงศ์อินพ้อ. (2564). การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ผกามาศ มาตย์เทพ. (2561). สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2555). สุดยอดเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: แอปป์เลิร์น นิ่ง.
- ศรีกัญญัสสร รังสีวรกุลและวรรณิษา หาคูณ. (2560). ความรู้เบื้องต้นทางการศึกษาปฐมวัย 15 เรื่องที่ควรรู้. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สธิพร เขาวนชัย. (2561). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. (2566). Big DataPLK3. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก https://www.phitsanulok3.go.th/index.php?module=view_memu_top&cluster_id=&id=77.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). รายงานผลการติดตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย.
- _____. (2564). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมการสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). (2558). เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัยมุ่ง ตัวตั้งแต่วัยอนุบาล. เรียกใช้เมื่อ 7 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.Thaihealth.or.th/?p=271298>.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2567 จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/056/T_0005.PDF.
- สิราภรณ์ สาครและคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 7(5), 222-240.
- เมธพร อุดมบุญญานุภาพและคณะ. (2567). สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วารสารรัชต์ภาคย์. 18(56), 278-293.